

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1934.

Första kammaren.

Nr 8.

Lördagen den 10 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Leo* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 97, med förslag till lag om mått och vikt;
- nr 104, angående lån till föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige för utbyggnad av turiststationen Högfjället vid Storlien m. m.; samt
- nr 106, angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde lördagen den 17 innevarande månad företaga val av valmän och suppleanter för utseende av revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning.

Detta förslag antogs.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 116, angående förstärkning av femte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 80, angående turistrekam- och upplysningsverksamhet i utlandet; samt nr 85, angående läroverksadjunkten E. B. Wendins tjänstårsberäkning.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 86, angående gäldande i vissa fall ur kyrkofonden av understöd i anledning av olycksfall i arbete å skogar till sådana ecklesiastika boställen, som avses i 1 § ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 105, angående anordnande av vissa utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtanden nr 8 och 9 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 3 och 4.

Herr statsrådet *Vennerström* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 109, angående tilläggande av högre lön åt underofficeren å övergångsstat J. G. Andersson.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om epidemisjukvårdens överflyttande till landstingens förvaltningsutskott m. m.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckta motioner om epidemisjukvårdens och barnmorskeväsendets överförande till landstingens förvaltningsutskotts eller deras sjukvårdsavdelningars verkställighet och förvaltning samt om förste provinsialläkares inträde såsom självskrivna ledamot av förvaltningsutskott eller dess sjukvårdsavdelning.

I detta utlåtande hade utskottet på anförda skäl hemställt, att riksdagen i anledning av tre av herr *Källman* inom första kammaren väckta motioner, nr 5, 6 och 7, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida och på vad sätt ändringar i nu gällande lagar och författningar borde vidtagas i syfte att bereda landsting möjlighet att från epideminämnd och måhända även från barnmorskestyrelse överflytta dem åliggande uppgifter å landstings förvaltningsutskott, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Herr *Reuterskiöld*: Herr talman! Det föreliggande utskottsutlåtandet är så försiktigt avfattat, att man just därför men även i trots därav nödgas göra dels en erinran dels ock ett understrykande.

Det understrykande, som jag skulle vilja göra, är att klämman innehåller mera än som synes i den. Detta hänför sig till motiveringen och är kanske icke så lätt att uppmärksamma. Det heter i motiveringen: »Att förvaltningsutskottet eller dess sjukvårdsavdelning i händelse av en sådan utvidgning av verksamhetsområdet genom särskilda bestämmelser bör beredas tillfälle att i *annan* form än hans insättande såsom självskrivna ledamot kunna tillgodogöra sig förste provinsialläkarens sakkunskap torde böra beaktas vid utredningen.»

Med detta har utskottet tydligen velat säga, att förste provinsialläkarens sakkunskap bör kunna beaktas och tagas i anspråk men *icke* i den formen, att han insättes såsom självskrivna ledamot i förvaltningsutskottet. Denna reservation från utskottets sida tillåter jag mig på det allra kraftigaste understryka. Jag tror inte, att det på minsta vis vore lyckligt, om förste provinsialläkaren bleve självskrivna ledamot av förvaltningsutskottet, och det är tydligen detta, som utskottet har, delvis i motsats till motionären, velat betona. Då chefen för socialdepartementet är närvarande, vågar jag uttala den förhoppningen, att statsrådet ville vid igångsättandet av utredningen även beakta speciellt den synpunkten. Det är en negativ men mycket viktig synpunkt.

Den erinran, till vilken utskottets utlåtande ger anledning, är att om dessa uppgifter skulle överflyttas till förvaltningsutskottet, torde detta böra ske genom *ändring i lagen om landsting* i första hand och sedan genom de ändringar, som kunna *bli en följd* därav beträffande övriga författningar. Ty att rubba landstingets förvaltningsutskotts uppgifter och ställning genom specialförfattningar än då och än då tror jag skulle innebära ett fullständigt förryckande av dess enhetliga organisation. Det vore ju önskvärt, om överhuvud taget alla organisatoriska bestämmelser rörande kommunala nämnder och inrättningar

Om epidemisjukvårdens överflyttande till landstingens förvaltningsutskott
m. m. (Forts.)

bleve av kommunallags natur och utbrutna ur sambandet med de materiella bestämmelser, som eljest finnas. Kungl. Maj:t har något litet förfarit på det sättet i fråga om väglagen i år, och jag önskar, att detta måtte kunna fortsättas.

Vad jag här vill erinra om är sålunda, att *om* ett förslag kommer i den riktning, som utskottet antyder, därvid måtte beaktas, att förslaget väsentligen kommer att bli ett förslag rörande ändring i landstingslagen.

Med detta understrykande och denna reservation ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Källman: Herr talman! Jag har visserligen i motionen nr 7 föreslagit, att förste provinsialläkaren skulle vara självskrivnen ledamot av landstings förvaltningsutskott eller dess sjukvårdsavdelning. Emellertid har jag ingenting emot, att man på annat sätt bereder honom tillfälle att medverka. Så sker ju också redan nu i en avsevärd utsträckning. Jag har från olika landstings förvaltningsutskott eller deras sjukvårdsavdelningar hört, att man tillkallar förste provinsialläkaren såsom regel vid handläggningen av sjukvårdsfrågor, och jag har den erfarenheten, att detta är nyttigt och av behovet påkallat.

Men jag begärde icke ordet för att närmare motivera de förevarande motionerna. Detta erfordras inte med hänsyn till den förstående behandling, för vilken motionerna blivit föremål i andra lagutskottet. Men jag begärde ordet blott för att rikta den vädjan till herr socialministern, då behov av snar ändring i förevarande avseenden föreligger, att den utredning, som sannolikt kommer till stånd, måtte företagas så tidigt, att proposition kan föreläggas 1935 års riksdag och lagändringarna möjligen träda i kraft den 1 juli 1935.

Med avseende å den fråga, som herr Reuterskiöld förde på tal, om man härvidlag skulle vinna målet genom en ändring i landstingslagen, är jag inte övertygad om att det är så lätt att komma fram den vägen. Landstingen ha ju en mängd andra specialförfattningar att tillämpa i sin verksamhet, vilka icke finnas omförmälda i landstingslagen, och jag tror därför, att herr Reuterskiölds väg ej är framkomlig. Men detta få ju utredningsmännen eller vederbörande i departementet närmare undersöka.

Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr Åkerberg: Jag måste säga, att jag blev litet förvånad, när jag läste andra lagutskottets utlåtande rörande motionerna. Jag tyckte, att det var litet för lättvindigt, att utskottet hade gett sig in på att förordna en utredning rörande dessa frågor. Man kan ju se, att utskottets ledamöter kanske varit litet betänksamma, men de ha resonerat som så, att här är det ju bara fråga om en utredning, och man får ju sedan se, vad den ger för resultat. Med denna motivering skulle även jag kunnat ansluta mig till utskottets yrkande men vill dock säga ett par ord.

Jag tror, att det är rent lokala önskemål, som tagit sig uttryck i denna herr Källmans motion. Förvaltningsformerna äro ju så olika i olika län. På sina håll har man ordnat ett fullständigt tjänstemannasystem, och där har man hemfallit åt ett lika fullständigt centraliseringsraseri. På andra håll, såsom t. ex. i vårt län äro vi nöjda med de gamla formerna, och de fungera fullständigt till vår belåtenhet. Vi hava ett förvaltningsutskott, som är en parlamentarisk delegation och naturligtvis också verkställer landstingets beslut, men i övrigt finns det för de olika anstalterna och verksamheterna olika styrelser. Så länge man kan låta sig nöja härmed, tror jag, att det är den bästa ord-

Om epidemisjukvårdens överflyttande till landstingens förvaltningsutskott m. m. (Forts.)

ningen. Jag vill därmed inte säga, att inte Stockholms läns skattedragare och landstingsledamöter kunna vara nöjda med sin ordning. Men om man nu skulle utreda, så är det väl tänkbart eller säkert, att det kan finnas andra önskemål, som man i så fall skulle böra taga upp till behandling.

Herr Källman har pekat på ett par styrelser, som lämpligen — sådana han tänker sig landstingets förvaltningsformer — skulle läggas direkt under förvaltningsutskottet, nämligen barnmorskestyrelsen och epideminämnden. Men det finns andra styrelser. I flertalet andra län finns det t. ex. något som heter distriktssköterskestyrelsen. I vårt län ha vi ju sammanslagit den med barnmorskestyrelsen, men det borde väl vara på det viset, att om det är önskligt, att förvaltningsutskottet har hand om barnmorskorna och epidemisjukhusen, det också tager hand om andra separata styrelser, som finnas i de olika landstingen. Det är möjligt, att det finns ett behov av en fullständigt ny organisation. Det är inte länge sedan, som den gamla organisationen skapades, men om en utredning rörande en sådan omorganisation skall verkställas, borde den omfatta organisationen i dess helhet. Jag tror inte, att det är lämpligt att plocka fram ett par specialfall och göra dem till föremål för utredning, utan skall en utredning verkställas, bör den omfatta problemet i sin helhet.

Ehuru jag, herr talman, inte är rädd för resultatet av en sådan utredning, anser jag, att frågan är för tidigt väckt, och ber därför att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Källman: Jag vill erinra den näst föregående talaren om att jag i motionerna föreslog en fakultativ rätt för landstingen att bestämma den centralisation, som de anse vara lämplig. Vill man sålunda i Örebro län bibehålla det gamla systemet, är ju detta fullt tillåtet.

Herr Åkerberg erinrade om att man i detta sammanhang borde ha tänkt på distriktssköterskestyrelsen. Det är onödigt ur de synpunkter som anförts i motionerna, emedan det råder full frihet för landstingen att överlåta styrandet — om jag får använda detta uttryck — av distriktssjukvården till antingen förvaltningsutskottets sjukvårdsavdelning eller annat landstingets förvaltningsorgan. Vid sådant förhållande fanns det ingen anledning att i detta sammanhang taga med distriktssjukvården. Jag har från landstingsförbundet fått en den 6 dennes dagtecknad uppgift om huru distriktssjukvården handhaves i olika landstingsområden. Jag skall inte trötta med att läsa något därur utan vill endast nämna, att man förfar mycket olika. Detta beror på att landstingen ha rätt att förfara, som det förefaller dem själva vara bäst. Vid sådant förhållande kräves det ju icke någon närmare undersökning av denna sak, ifall man vill vara ense om på detta område nu gällande regel, att landstingen skola få själva bestämma, om de önska centralisera i vidare omfattning.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Bårg, Anders: Herr talman! Jag ber att endast med ett par ord få ge uttryck för mitt instämmande i vad herr Källman anför.

Jag har en mer än tjuguarig erfarenhet på detta område och har under en mångfald av år varit ordförande såväl i vårt läns landstings förvaltningsutskotts sjukvårdsavdelning som också i epideminämnden. För att få arbetet att gå friktionsfritt ha vi nödgats att där ordna det på det sättet — då lagen bjuder, att det skall vara särskilda styrelser för epidemisjukvården och barnmorskeväsendet — att vi ur förvaltningsutskottets sjukvårdsavdelning välja ut personer, som äro ledamöter av de olika styrelserna för att undgå det tras-

Om epidemisjukvårdens överflyttande till landstingens förvaltningsutskott
m. m. (Forts.)

sel, som ofta uppstår, då så intimt med varandra förbundna angelägenheter som dessa olika sjukvårdsformer skola handläggas av olika styrelser. Då man nu på detta självtagna sätt fått inordna epidemisjukvården jämväl under landstingets förvaltningsutskotts sjukvårdsavdelning, synes det mig vara alla skäl i världen att ordna det så, att man i direkt överensstämmelse med lagens anvisningar kan förfara på detta förnuftsensliga sätt.

Jag hemställer därför, herr talman, om bifall till utskottets yrkande.

Herr Westman: Herr talman! Det förelåg ett alldeles särskilt skäl för utskottet att biträda motionärens tanke att man borde taga upp frågan om en förändring av formerna för arbetets organisation i landstingen. Det sitter ju nu en kungl. kommitté, statens sjukvårdskommitté, som eftersträvar att få till stånd en starkare ekonomisk koncentration av landstingens olika sjukvårdsuppgifter, att få dem insatta i ett större sammanhang för att ernå större besparingar. Då är det helt naturligt, att man vid sidan av denna reella utredning även upptar en formell, avseende att undersöka, huruvida man icke även formellt kan komma fram till en större koncentration.

Jag ber för övrigt att få framhålla, att den föreslagna utredningen icke avser att tvångsvis ålägga landstingen att göra några ändringar i de nuvarande arbetsformerna utan endast att, där förhållandena så påkalla, ge landstinget tillfälle att koncentrera sina sjukvårdsuppgifter under en mera enhetlig ledning.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Åkerberg: Ja, den där koncentrationen tycks både herrar Westman och Bårg i likhet med motionären anse som ett livselexir för länen. Jag är inte så säker på, att så är förhållandet. När det finns några verkligt duktiga karlar i ett län, kan det vara bra att samla hela verksamheten hos dessa, så att de få hålla alla trådar i sina händer. Men jag är inte säker på, att så är förhållandet i alla län. Eller också kan det vara så, att de finns *många* duktiga karlar, som var och en vill ha sin andel med av ansvaret och uppgifterna. Det talas ju mycket om mångsyssleri i dessa tider, och det ligger åtskilligt i det. Jag tror, att det kanske är att ge ett finger åt den lede, om man i alltför hög grad trycker på att ledningen för landstingsorganisationen skulle samlas på ett enda håll.

Vad särskilt nu de olika sjukvårdsuppgifterna beträffar, är det så, att det finns personer, som äro speciellt intresserade därav. Vi hava ju en särskild gren av landstingsverksamheten, som heter dispensärverksamheten, arbetet för bekämpande av tuberkulosen. Skulle den uppgiften också koncentreras hos förvaltningsutskottet? Då avkopplar man enligt min uppfattning många av dessa frivilliga krafter, som ha utträttat så mycket gott på det området. Jag anser det inte såsom något axiom, att det är nyttigt att utan vidare samla all makt på ett enda håll. I vårt län ha vi tvärtom haft en mycket god erfarenhet av decentralisationens betydelse och nytta.

Jag vidhåller, herr talman, mitt avslagsyrkande.

Herr Westman: Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på att den siste ärade talaren anförde såsom skäl mot den föreslagna utredningen, att landstingen i frivilliga former, som icke äro stadgade i lag, anordnat en hel del sjukvårdande verksamhet. Men den utredning, som det nu är fråga om, berör inte alls dessa fria former, utan endast de former, som äro i lag fastslagna. I lag är det fastslaget, att det skall finnas en epideminämnd och

Om epidemisjukvårdens överflyttande till landstingens förvaltningsutskott m. m. (Forts.)

en barnmorskestyrelse, men de andra formerna, om vilka herr Åkerberg talade, äro ju inte fastslagna i lag. De beröras sålunda inte alls av denna utredning, som uteslutande avse de i lag föreskrivna formerna. Det är bara fråga om att landstingen skola få frihet från det något stränga band, som lagstiftningen nu pålägger dem, nämligen skyldigheten att ha speciella organisationer för epidemisjukvården och barnmorskeväsendet.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övertvägande ja besvarad.

Om sänkning av statsrådets löner.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av väckt motion om sänkning av regeringsmedlemmarnas löner.

I en inom andra kammaren av herr *K. Kilbom* m. fl. väckt motion, nr 84, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1934/1935 sänka regeringsmedlemmarnas löner med 40 % från nuvarande belopp.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet anfört:

»Under erinran att en motion av enahanda innehåll som den nu väckta av sistlidna två års riksdagar avslagits och då utskottet icke heller nu funnit anledning föreligga att tillstyrka, att riksdagen nu skulle intaga annan ståndpunkt i denna fråga, får utskottet hemställa, att herr Kilboms m. fl. förevärande motion (II: 84) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

Herr Nerman: Den kommunistiska motionen i ämnet föll i fjol, och jag är inte säker på att jag ens får med mig herr Henriksson i år, om jag skulle begära votering. De medlemmar av bondeförbundet, som i fjol motionerade i ämnet, ha nu diskret dragit sig tillbaka. Jag skall därför inte heller besvara deras samveten med ett yrkande om votering utan helt kort be att få yrka bifall till motionen, men med en resignerad erinran, den erinran nämligen, att den formella demokrati, som ännu råder här i landet, knappast har så stort förtroendekonto, att den bör lämna outnyttjad den möjlighet som den här har att visa vilja till jämlikhet och demokrati, då det gäller besparing på löner. Det är ingen stor affär, men det är principen, det är föredömet, som det gäller. Det hade varit klädsamt, om regeringen hade förstätt, att dess löner kunde tåla vid en liten nedprutning, när man har prutat ned riksdagsmännens arvoden. Men när regeringen inte har förstätt denna sak vore det kanske lämpligt, om riksdagen visade, att den har förstätt den.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det under behandling varande utlåtandet endast yrkats, att kammaren skulle bifalla den i ämnet väckta motionen.

Sedermåra gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare enligt berörda yrkande; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övertvägande ja besvarad.

Herr statsrådet *Ekman* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 98, med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen; samt

nr 102, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 kap. 2 och 3 §§ lagen den 8 juli 1904 (nr 26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntefri försträckning åt telegraftjänstemännens skatteinbetalningskassa i Stockholm, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 115, angående försäljning av en tidigare såsom jägmästarebostad disponerad lägenhet i Malå socken av Västerbottens län; och

nr 117, angående reglering av införseln av ägg.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 18, angående beredande av ytterligare medel till upprensning av norra inloppet till Fårösund m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. fortsatt upprensning av norra inloppet till Fårösund m. m.

I det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1934/1935 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 3 januari 1934 hade departementschefen under sjätte huvudtiteln omförmält frågan om upprensning av norra inloppet till Fårösund.

I samband med behandlingen av berörda fråga hade utskottet förehaft två likalydande motioner, väckta den ena, nr 18, i första kammaren av herrar *G. Roos* och *G. Bodin* samt den andra, nr 32, inom andra kammaren av herr *T. Gardell* i Gahns m. fl., i vilka hemställts, att vid behandling av sjätte huvudtiteln i statsverkspropositionen riksdagen ville uttala sin anslutning till vad departementschefen anført om önskvärheten av sprängnings- och muddringsarbetenas i Fårösund snara utförande och sin förväntan att samma arbeten skulle fortsättas och avslutas som ett led i åtgärderna till motverkande av arbetslösheten och med anlitande av därför avsedda medel, därvid, på sätt riksdagen i skrivelse år 1931 anført, Kungl. Maj:t borde meddela närmare bestämmelser i avseende på bottenbredd och djup för ifrågavarande farled.

I förevarande sammanhang hade utskottet, till vars förberedande behandling riksdagens år 1933 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 ävensom de i anledning därav från vederbörande ämbetsverk och myndigheter till Kungl. Maj:t avgivna utlåtanden och förklaringar blivit hänvisad, jämväl behandlat den av revisorerna under statens affärsverksamhet, § 71, upptagna frågan om upprensning av norra inloppet till Fårösund.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen, i anledning av de av herr Roos och herr Gunnar Bodin samt herr Gardell i Gahns m. fl. väckta motionerna I: 18 och II: 32, måtte medgiva att vattenfallsstyrelsen, utöver tidigare till upprensning av norra inloppet till Fårösund anvisade anslag, finge förskottsvis till nämnda arbetens slutförande disponera ett belopp av högst 140,000 kronor med skyldighet för styrelsen att hos Kungl. Maj:t anmäla nämnda förskott till ersättande från anslag, som riksdagen för ändamålet kunde komma att ställa till förfogande.

Ang. fortsatt upprensning av norra inloppet till Fårösund m. m. (Forts.)

Herr **Åström**: Herr talman! I samband med behandlingen av detta ärende i statsutskottet har man också haft till behandling en anmärkning, som framställts av 1933 års statsrevisorer emot vattenfallsstyrelsen beträffande den ekonomiska sidan av Fårösundsforetagets skötsel. När man tar del av vattenfallsstyrelsens förklaring, får man en känsla av att den ton, som gör sig gällande i densamma, måste vara förorsakad av en höggradig förargelse hos vattenfallsstyrelsen. Och det är ju inte så synnerligen märkvärdigt. Det är väl i allmänhet så, att varken enskilda personer eller institutioner äro så synnerligen trakterade av att revisorer titta på deras verksamhet.

Det är särskilt ett skäl till fördyringen av företaget, som vattenfallsstyrelsen anför. I början av sin förklaring påvisar man, att dröjsmålet 1931 vid beslutets fattande var en av de förnämsta orsakerna. Kungl. Maj:t hade icke vidtagit någon åtgärd för att propositionsvis föra fram frågan, utan den fördes fram motionsvis av Gotlandsrepresentanterna. Man hade enligt vad vattenfallsstyrelsen uppgiver förut beräknat att kunna använda det stora paternostermudderverket Stockholm för detta arbete, men när frågan kom upp så sent i riksdagen, kunde man inte vänta med uthyrningen av mudderverket, och så blev det uthyrt under tiden. Det var detta, som förorsakade fördyringarna, och de fördyringar, som uppkommo härigenom, motsvara ungefär det belopp, som eljest borde ha avskrivits. Man kommer med precis samma påstående i den sammanfattning i slutet av yttrandet, vilken har citerats i statsutskottsutlåtandet.

Hur förhåller det sig nu i själva verket härmed? Jo, det förhåller sig på det sättet, att riksdagen beslutade i ärendet — jag kan nu inte bestämt säga datum, men jag har för mig, att det var före påskferierna 1931 — och i varje fall godkände denna kammare en skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 april efter påskferiernas avslutning, vari det meddelades, att riksdagen hade bifallit motionärernas hemställan. Den 6 maj underskrev vattenfallsstyrelsen sitt kontrakt om uthyrning av paternostermudderverket Stockholm, således nära fyra veckor efter riksdagens beslut. Det är alltså det verkliga förhållandet. Det kunde med andra ord inte uppstå några särskilda kostnader på grund av dröjsmålet i frågan.

Då det förnämsta av de skäl, som anförts av vattenfallsstyrelsen, inte visar sig vara mera hållbart, kan man ju ha sina dubier även i fråga om de övriga.

Upplysningsvis kan jag nu tillägga, att beslutet fattades i riksdagen den 7 mars, således två månader före uthyrningsdatum.

Det egentliga skälet torde ha varit, att man vid försöksmuddringarna 1930 hade kommit underfund med att det här inte alls var fråga om samma muddringsföreteelser som nere vid Trälleborg och ett par andra Skånehamnar, där det stora paternosterverket hade varit synnerligen lämpligt. Den kalkstensgrund, som fanns vid Fårösund, var av en annan beskaffenhet, och där måste företagas av vattenfallsstyrelsen icke tidigare beräknade, synnerligen vidlyftiga sprängningsarbeten. Utförandet av dessa arbeten lämpade sig inte att kombinera med användning av paternostermudderverket, utan för det ändamålet lämpade sig, såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i en skrivelse med skärpa framhöll redan i november 1930, det sedan använda enskops-mudderverket betydligt bättre, och det torde ha varit erfarenheterna därav, som mest bidragit till att paternosterverket inte kom att användas.

Jag skall inte upptaga kammarens tid med övriga detaljer. Jag har bara velat belysa, hur detta det viktigaste skälet tar sig ut i verkligheten. 1933 års statsrevisorer ha helt naturligt inte haft något att invända mot själva saken. De äro otvivelaktigt personligen av den uppfattningen, att det resultat, som statsutskottet har kommit till, är det enda riktiga, om vi över-

Ang. fortsatt upprensning av norra inloppet till Fårösund m. m. (Forts.)
huvud taget skola ha någon nytta av de medel, som redan nedlagts på företaget och om det skall bli till den nytta, som från början var avsedd. Statsrevisorerna ha endast velat göra gällande, att när ett statens affärsdrivande verk framlägger kostnadsberäkningar, som skola vara grundläggande för riksdagens beslut i en anslagsfråga, bör riksdagen ha reda på något så när, vad den i själva verket beslutar om.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hamrin: Herr talman! När man i statsutskottet varit ense om att tillstyrka det här ifrågasvarande beloppet, finns det ingen anledning att närmare gå in på här föreliggande fråga. Då emellertid den föregående talaren — enligt min uppfattning alldeles i onödan — tagit upp densamma här i kammaren, kan jag inte underlåta att svara honom med några ord.

Jag vill då först nämna för kammaren, att innan statsrevisorerna sysslat med frågan och innan de ens sammanträtt, hade vattenfallsstyrelsens av Kungl. Maj:t utsedda överrevisorer tagit upp frågan och avgivit ett utlåtande om densamma av den 24 augusti. I detta förklarade vi oss emellertid icke ha haft tillräcklig tid att närmare intränga i själva bokföringssystemet och de principer, som gälla inom verket beträffande avskrivningar. Med avseende på den saken ber jag också att få påpeka, att varken Kungl. Maj:t eller riksdagen gjort några som helst uttalanden rörande principerna för avskrivning inom detta statens verksamhetsområde.

Med avseende på själva frågan om Fårösunds upprensning är det nödvändigt att erinra kammaren om att dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet upptog till granskning det förslag som förelåg, men att dåvarande departementschefen förklarade, att han i det läge, vari frågan befann sig, inte ville vända sig till riksdagen och begära anslag. Bakom detta uttalande låg givetvis, att han ansåg, att frågan inte var tillräckligt utredd och att de kostnadsförslag och beräkningar, som förelågo, inte voro sådana, att han ville underställa frågan riksdagens prövning. Men vad hände? Jo, det igångsattes — vid detta tillfälle som så många gånger förut tvärt emot de varningar och erinringar, som uttalats från Kungl. Maj:ts sida — i riksdagen en agitation, om jag vågar använda det otrevliga uttrycket i detta fall, för att få beviljat ett anslag grundat på den utredning, som av dåvarande departementschefen icke godkändes. Vid frågans behandling i riksdagen blev det som bekant så, att andra kammaren biföll förslaget, medan första kammaren avslög det, och under mellantiden påverkades ytterligare ett tillräckligt antal ledamöter i riksdagen, och vid den gemensamma voteringen bifölls anslaget.

Jag skulle vilja säga, att denna behandling av ett sådant invecklat ärende belyser, hur försiktig man i själva verket bör vara, när det gäller att driva fram frågor av detta slag.

Vad sedan beträffar själva utförandet av arbetet, erinrar jag mig nu inte själva data för beslutets fattande, ej heller för kontraktets underskrivande, men det är alldeles självklart utan att man behöver nämna det, att underhandlingar pågingo mycket tidigare rörande mudderverket och dess användning. Men jag är alldeles övertygad om, herr Åström — men det ha herrar statsrevisorer naturligtvis inte brytt sig om att ta reda på — att om vattenfallsstyrelsen, efter det frågan behandlats i riksdagen, tillfrågats rörande kostnadsberäkningarna, hade dess utlåtande inte blivit så formulerat, att riksdagen tvärt emot Kungl. Maj:ts uppfattning haft anledning att stödja sig på detsamma.

Beträffande avskrivningarna skall jag inte närmare yttra mig. Jag vill endast säga det, att om nu vattenfallsstyrelsen visat en, skola vi kalla det större välvilja emot en annan del av statens verksamhet, så att vattenfallsstyrelsen inte gentemot den tillämpat fullt ut samma principer för avskrivning, som ver-

Ang. fortsatt upprensning av norra inloppet till Fårösund m. m. (Forts.)
ket skulle ha gjort — och jag tillägger, som det varit skyldigt att göra — om det gällt utförande av arbete för enskild person, enskilt bolag eller till och med kommun, är inte det i och för sig så klandervärt. Vattenfallsstyrelsen har ju beträffande avskrivningarna en upplagd plan, som går ut på att hålla värdet av särskilt materialet inom muddringsattiraljen, som det kallas, så lågt det är möjligt, och detta i viss mån alldeles oavsett, hur mycket eller hur litet material som kommer till användning. Det framgår också av handlingarna, att den värdering, som skett av detta material, i varje fall med ett par hundra tusen kronor eller något mera överstiger det bokförda värdet. Jag skulle, herr talman, kunna draga upp detaljerna beträffande principerna för avskrivning, men det tjänar ju ingenting till, och det kan inte vara rimligt att taga tiden i anspråk härför.

Jag vill till sist säga, herr talman, att om statsrevisorerna slutat sin granskning och anmärkning i detta fall med en hemställan, att riksdagen skulle göra ett uttalande, att ifrågakvarande del av vattenfallsstyrelsens verksamhet skulle avvecklas, hade jag varit den förste att instämma i ett sådant yrkande. Efter den inblick jag fått i rörelsen bör enligt min uppfattning vattenfallsstyrelsen inte fortsätta med densamma. Den bör använda sitt material för det egna verkets räkning, för kanaller och andra sådana företag i egen regi och för statens räkning. Men vattenfallsstyrelsen bör inte ge sig ut på en del andra områden med sitt material. Jag menar, att det må tillkomma väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att sköta sådana saker, och jag skulle nästan vilja förutsäga, att man ifrån både styrelsens och överrevisorernas sida kommer att ta upp den frågan. Då slipper man ju också tvista om sådana, tillåt mig säga bagateller, som det här gäller. Vattenfallsstyrelsens verksamhet har en omslutning på omkring 30 miljoner kronor, medan på muddringsarbetena komma omkring 500,000 å 600,000 kronor. Det är ingenting att tala om i detta sammanhang, när man, såsom här skett, därest anmärkningen är fullt ut befogad, tagit ur den ena fickan och lagt i den andra.

Herr Åström: Herr talman! Den siste ärade talarens anförande vittnar om att det är skillnad på revisorer. Kungl. Maj:t utser tydligen mycket hyggliga revisorer, under det att riksdagens äro något mera opassande i sitt uppträdande. Nu är det väl så, att riksdagens revisorer inte i lika hög grad som herrar överrevisorer fästa avseende vid om det gäller i ekonomiskt avseende bagatellartade summor eller icke och låta den synpunkten vara avgörande, utan statsrevisorerna gå efter andra principer, som de anse vara i betydligt högre grad avgörande. Jag vet mycket väl, och statsrevisorerna voro livligt medvetna om att herrar överrevisorer hade ägnat en ingående granskning av vattenfallsstyrelsens verksamhet, en granskning som tagit sig uttryck i en revisionsberättelse på två hela maskinskrivna sidor och av vilken vi således kunde få en hel del goda upplysningar. Men trots detta kommo vi till ett annat resultat än överrevisorerna.

Vad beträffar påståendet, att vattenfallsstyrelsens yttrande kanske blivit ett annat, om det avfordrats vid ett senare tillfälle, ber jag få påpeka, att vattenfallsstyrelsen efter försöksmuddringarnas utförande 1930 trots de erfarenheter, som man då hade gjort, inkom med en kostnadsberäkning på 425,000 kronor. Det beloppet var således närmare 50 procent högre än det man från början hade kommit med, då man nämligen trodde, att det skulle gå för sig att utföra arbetet för 300,000 kronor och på en sommarsäsong. Man hade alltså ökat anspråken avsevärt; men trots att man hade fått klart för sig, hur svårartade sprängningsarbetena skulle komma att bli, ansåg man den nämnda summan tillräcklig. Om Kungl. Maj:t ställde sig tveksam och inte ville av-

Ang. fortsatt upprensning av norra inloppet till Fårösund m. m. (Forts.)

lämna någon proposition i frågan, berodde det väl huvudsakligen på den stora skillnad, som förefanns mellan de båda kostnadsberäkningarna, och riksdagen lät kanske vid avgörandet av frågan stämningar tala och tog alltför mycken hänsyn till den auktoritet, som man trodde fanns bakom vattenfallsstyrelsens kostnadsförslag.

Avskrivningarna gick ju herr Hamrin icke närmare in på. Att statsrevisorerna gjort anmärkningar i det avseendet, kan möjligen bero på att de ha en något efterbliven och föråldrad uppfattning om affärsverksamhet, åtminstone i jämförelse med de uppfattningar, som tydligen gillas av arbetschefen, då han beordrar de olika bokföringsåtgärderna. När statsrevisorerna finna, att då man transporterar ett mudderverk från Södertälje till Fårösund och skall räkna med lotskostnader, kostnader för personal och drift o. s. v. för mudderverket och pråmar, äro de otvivelaktigt så gammalmodiga, att de ha den uppfattningen, att de kostnaderna böra föras på arbetet såsom sådant. Arbetschefen med sina mera moderna principer anser, att de böra bokföras såsom förbättringskostnader, och därmed stiger också värdet av mudderverket. När man skickar en tjänsteman från vattenfallsstyrelsen till Fårösund för att inspektera, så inspekterar han ju inte endast arbetena utan också mudderverket, och då behöver man inte föra kostnader på arbetet, utan strax har mudderverkets värde stigit på grund av inspektionen. Man skulle kunna anföra en hel mängd exempel på sådana bokföringsmetoder, på hur avskrivningar och uppvärderingar ha företagits. När statsrevisorerna funno detta, började de undra, om man möjligen, då det gällde inventeringen av byggnadscentralförrådet, begagnat sig av samma metoder, och därför tyckte de, att det inte skulle skada, om man toge reda på hur det i själva verket förhöll sig. Av denna anledning tillkom statsrevisorernas yrkande i det avseendet. Nu äro Kungl. Maj:ts överrevisorer synnerligen nöjda med att vattenfallsstyrelsens egna tjänstemän förrättat inventeringen och kommit till ett mycket gott resultat, och då kunna ju också 1933 års statsrevisorer vara nöjda med det. Men det utesluter ju inte, att dessa i framtiden kunna få tillfälle att med hjälp av tillräcklig sakkunskap se efter hur den inventeringen ser ut.

Herr Hamrin: Den föregående ärade talaren trodde, att anmärkningar och erinringar vid en revision bestå i att man maskinskriver eller trycker så många sidor som möjligt. Jag har ju, herr talman, också erfarenhet såsom statsrevisor, långt innan herr Åström var det, och jag vet — det är inte något klander från min sida — att statsrevisorerna alltid bemöda sig om att få så många trycksidor som möjligt. Jag tror säkerligen, att vi samtliga, som varit statsrevisorer, kunna vitsorda, att den uppgiften är riktig. Men när överrevisorerna i det fallet inte följa samma praxis utan tillämpa den, som alltid följts härvidlag, betyder det ingalunda, att inte erinringar, anmärkningar och undersökningar göras i mycket stor utsträckning. Men det kan också hända, att överrevisorerna, som ha större möjligheter och mera tid än statsrevisorerna — jag skall naturligtvis inte tala om kompetensen, därvidlag vill jag inte göra någon jämförelse alls — inte äro så snabba att fastslå sina resultat i kraftiga uttalanden.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående solidariskt bankbolags ombildning till bankaktiebolag, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av väckt motion angående lagstiftning om in-teckning i hotell- och restauranginventarier; samt

nr 7, i anledning av väckt motion angående viss skärpning av det ledamot i aktiebolags styrelse åvilande ansvar.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölles.

Anmälde bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 22, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående solidariskt bankbolags ombildning till bankaktiebolag.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 4 bifölles även av andra kammaren.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 97, 98, 102, 104, 106, 109 och 115—117 blevo desamma på begäran bordlagda.

Fröken *Hesselgren* avlämnade en av henne och herr *Bergström* undertecknad motion, nr 294, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om offentlig arbetsförmedling m. m.

Motionen blev på begäran bordlagd.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Bergqvist* för tiden den 13—den 24 i denna månad.

Anmälde och bordlades

statsutskottets utlåtanden

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för K. S. H. Hartin från viss betalningsskyldighet; och

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av vissa haverikostnader;

bevillningsutskottets betänkanden

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Finland angående gemensam bevakning för bekämpande av olovlig införsel av alkoholvaror, m. m.; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 113) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror;

bankoutskottets utlåtande nr 5, angående dyrtidstillägg åt den hos riksdagen tillfälligt anställda personalen; samt

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av väckt motion om förbud mot rökning i riksdagens sammanträdessalar.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.56 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.